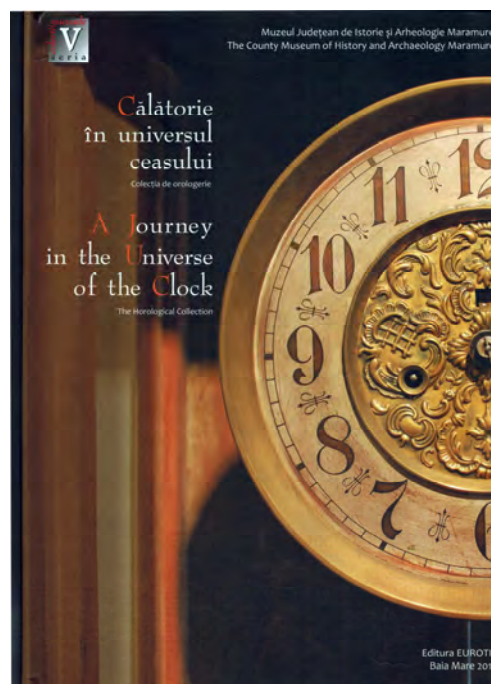

Viorel Rusu, Lucia Pop, *Călătorie în universul ceasului. Colecția de orologerie* [A Journey in the Universe of the Clock. The Horological Collection], Colecții Muzeale, V, Baia Mare, Ed. Eurotip, 2016, 100 p., (ISBN 978-606-617-244-8)

RONALD HOCHHAUSER
Muzeul Țării Crișurilor, Oradea
hochhauser.ronald@gmail.com

Astfel intitulează colegii noștri de la Muzeul Județean de Istorie și Arheologie din Baia Mare albumul lansat în toamna anului trecut, al cincilea din Seria „Colecții muzeale”. Publicația ne călăuzește în lumea colecției bogate de ceasuri, a acestei instituții care, de altfel, este singura din partea nord-vestică a României, ce adăpostește „un mic muzeu al ceasului”¹. Aflăm din volumul atractiv copertat, dar și din vizitele ocazionale la muzeul băimărean că patrimoniul circumscris evoluției acestui instrument de măsură este diversificat, atât din punct de vedere tipologic, cât și din perspectivă științifică și artistică, și că cele aproape 300 de piese deținute acoperă perioada din ultimul sfert al secolului al XVIII-lea până pe la mijlocul secolului al XX-lea. Acest patrimoniu cuprinde, în terminologia utilizată de autori, pendule de perete, cu greutateți sau cu arc, cu cadrane emailate, înnobilate cu chenare decorative; pendule populare, ceasuri de perete, ceasuri țărănești; ceasuri cu cuc; ceasuri de postament; ceasuri portative; ceasuri de masă și de postament; ceasuri de buzunar; ceasuri de mână, orologii de turn și un cadran solar. Tezaurul ne destăinuie concomitent și stilurile artistice la modă din epoca în care au fost construite aceste minunății ale creativității umane, de la Neoclasicism până la Art Deco.

Albumul de ceasuri – după știința noastră, al doilea din această categorie de pe cuprinsul României, din ultimii ani – a fost editat color în condiții grafice deosebite². Deopotrivă, s-a bucurat de cofinanțare din partea Administrației Fondului Cultural Național. Salutăm redactarea bilingvă româno-engleză a catalogului, în vederea accesului la acesta a unui public cât mai larg!

Materialul pus în discuție este organizat în trei părți: două fragmente de text și o parte de ilustrații. În ordine, prima este destinată unei descrieri pentru specialiști, dar și

¹ Expoziția tematică a fost deschisă publicului în data de 27 mai 2003.

² O primă lucrare contemporană din categoria celei din titlu, *Ceasul - Știință și Artă* aparține colegelor Elisabeta Savu, Tatiana Ristea și Carmen Banu, de la Muzeul Ceasului „Nicolae Simache” din Ploiești și a fost editată în 2012 tot în două limbi, română și engleză.

pentru publicul larg și ne introduce în aspecte legate de constituirea, dezvoltarea în timp și prezentarea în ansamblu a colecției structurate pe categorii de ceasuri, în baza unei bibliografii specifice din care realizatorii au găsit a selecta, după cuviință, șase titluri. Tot aici sunt enumerate piesele seriei care, în opinia autorilor, se detașează de celelalte, prin diferite însușiri și parametri. Pentru noi, aceste bunuri culturale considerăm a fi cel puțin patru la număr: cadranul solar montat în balustrada de la etajul muzeului restaurat parțial; pendula de perete contemporană Revoluției Franceze și, fără părtinire, pendula de salon, cu valoare memorială, odinioară fiind în proprietatea lui George Pop de Băsești, legat de Oradea prin activitatea sa și unul dintre liderii mișcării memorandiste; respectiv, ceasornicul de turn produs în 1895 de *Atelierul de lăcătușerie și orologerie „Daday József”* din orașul Oradea, care, la începutul secolului al XX-lea, avea atributul de a fi fost echivalentul Parisului, dar pe malul Crișului Repede³.

În continuare este prezentat albumul propriu-zis, într-o organizare clasică, ce cuprinde optzeci și trei de planșe cu fotografiile a peste o sută cincizeci de instrumente de măsură, din colecție, grupate pe categoriile propuse în primele părți ale cărții. Autorii nu au considerat oportună includerea în dreptul imaginilor a vreunor elemente de identificare a pieselor sau a altor explicații, cum ar fi: datarea, fabricantul, descrierea succintă și dimensiunile. S-au mulțumit să promoveze valorile deținute de muzeul pe care, cu onoare, îl reprezintă, prin intermediul unei liste explicative neconvingătoare, din a treia parte, de la sfârșitul lucrării și care face trimitere la planșe. În opinia noastră, această alegere este neinspirată, fie și pentru că propune o „călătorie” cu mai multe întreruperi, treceri neașteptate de la imagine la text și reveniri în cealaltă direcție.

În ciuda acestor observații, considerăm lucrarea remarcabilă pentru istoria științei și tehnicii, în contextul în care abordează un subiect insuficient dezbătut în lumea muzeală autohtonă și care ar trebui să provoace mai mult interes. Recomandăm, cu multă convingere, acest catalog specialiștilor și cercetătorilor din domeniu, dar și publicului pasionat de aceste minunății ale creativității umane. Din acest moment ceasurile colecției, cu valoare de simbol, încă de la apariția lor, au o nouă dimensiune a forței lor culturale și istorice: permanența.

³ Lăudăm demersul colegilor noștri de a fi apreciat cel puțin importanța tehnică însoțită de semnificația documentară legată de istoria locului, a ceasornicului de turn amplasat, cândva, în *Turnul Sfântul Ștefan* din Baia Mare și de a-l fi clasat în categoria juridică *Tezaur* a patrimoniului cultural național!